

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора

Володимира Федоровича Черкасова про дисертацію

Лю Чуныцзян на тему: «Методика формування готовності студентів факультетів мистецтв до впровадження інновацій в процес фахового навчання», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво), галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами.

Актуальність дослідження зумовлена потребою реформування системи вищої мистецької освіти з огляду на її інтеграцію у світовий освітній простір, а виконання цього важливого завдання потребує від майбутнього вчителя музичного мистецтва бути максимально готовим до сприйняття інновацій. У мистецькій освіті інновації розглядаються як нововведення у змісті, формах і технологіях навчання, що спрямовані на підвищення ефективності фахової підготовки студентів мистецьких спеціальностей. Крім того інноваційна діяльність у мистецькій освіті потребує поєднання художньо-творчого досвіду, педагогічних знань та технологічної компетентності, що передбачає формування у студентів мотиваційної спрямованості до впровадження інновацій в процес фахового навчання, оволодіння відповідними знаннями та вміннями щодо використання сучасних педагогічних технологій, цифрових ресурсів, мультимедійних засобів та інтегративних мистецьких практик.

Водночас аналіз практики підготовки майбутніх фахівців мистецького профілю свідчить, що потенціал інноваційних підходів використовується не в повній мірі, а методичні засади формування готовності студентів до інноваційної діяльності залишаються недостатньо розробленими. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває порушена дисертантом проблема, розв'язання якої сприятиме модернізації системи вищої мистецької освіти, підвищенню якості підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до інноваційної творчо-освітньої діяльності.

У дисертаційній роботі автором запропоновано нове вирішення проблеми формування готовності студентів факультетів мистецтв до впровадження інновацій в процес фахового навчання на засадах *індивідуально-творчого, системно-ціннісного, трансдисциплінарного, компетентнісного та технологічно-діяльнісного підходів*, які характеризують концептуальні основи інноваційної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі фахової підготовки та створюють теоретичну передумову для висвітлення і ґрунтовного дослідження специфіки готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до впровадження інновацій.

Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри хорового диригування та теорії і методики музичної освіти факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, що є складовою наукової проблеми «Удосконалення музично-естетичного навчання учнівської молоді у різних ланках мистецької освіти».

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

У роботі розроблено компонентну структуру готовності студентів факультетів мистецтв до впровадження інновацій в процес фахового навчання, яка включає: *мотиваційно-проективний* компонент (виявляє прояв інтересу до здійснення інновацій у музично-педагогічній діяльності, відкриває її довготривалу перспективу, стимулює пошук позитивного смислоутворюючого контексту); *рефлексивно-усвідомлений* компонент (сконцентрований на відстеженні алгоритму осмислення студентами естетичної картини музичного світу, власного навчання та професійної діяльності через міркування і рефлексивні дії); *творчо-трансформаційний* компонент (охоплює здатність студентів до самостійного використання набутих знань та умінь, готовність до створення учнівського креативного середовища та вільне володіння інноваційними технологіями у втіленні набутих мистецьких задумів).

Нові факти, що одержано здобувачем.

У дисертації *вперше* розроблено і сформульовано авторське визначення поняття «готовність майбутнього вчителя музичного мистецтва до

впровадження інновацій в процес фахового навчання»; визначено структурні компоненти, критерії та показники сформованості означеної готовності; теоретично обґрунтовано й розроблено методичну модель поетапної методики формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до впровадження інновацій у процес фахового навчання.

Уточнено та конкретизовано сутність поняття «інноваційна діяльність майбутнього вчителя музичного мистецтва».

Подальшого розвитку дістали послідовність перебігу фаз мотиваційного процесу в контексті формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до впровадження інновацій; педагогічні умови, основні етапи та методичний інструментарій формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до впровадження інновацій у процес фахового навчання.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання.

Матеріали дослідження можуть застосовуватися для написання програм підвищення кваліфікації учителів музичного мистецтва, навчальних планів для магістрів за спеціальністю В5 «Музичне мистецтво»; подальших методичних розробок, навчально-методичних посібників, типових та робочих програм для студентів факультетів мистецтв.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій.

Висновки, які були сформульовані дисертантом до розділів, та загальні висновки є обґрунтованими й достовірними та засвідчують виконання завдань дослідження. Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на науково-практичних конференціях різного рівня.

На основі результатів аналізу змісту дисертації, отриманих висновків, можна констатувати, що мета в ході виконання наукової роботи досягнута, методологія дослідження виписана чітко й правильно, не викликає сумнівів представлений науковий апарат дослідження.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність загалом.

Аналіз дисертації Лю Чуьцьзян засвідчує продуманість і вмотивоване представлення дослідницького апарату, глибоке опрацювання здобувачем понятійного поля дослідження. Цілком виправданою є структура дисертації, що засвідчує виважений підхід автора до порушеної проблеми, обраний ракурс якої на тлі модернізації системи вищої освіти надає роботі вагомості, інноваційності та експериментальної пошуковості, що видається нам особливо науково значущим.

Робота складається з анотацій двома мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

У **вступі** переконливо доведено актуальність теми дослідження, розкрито ступень її розробки, чітко визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; представлено джерельну базу, наведено відомості про апробацію результатів, структуру та обсяг дисертації.

У **першому розділі «Теоретико-методологічні основи формування готовності студентів факультетів мистецтв до впровадження інновацій в процес фахової підготовки»** автором, на основі аналізу наукової літератури з порушеної проблеми, з'ясовано, що *інноваційна діяльність* є комплексом практичних дій, спрямованих на використання особистістю інноваційних ідей для отримання нових результатів, позначених штампами особистого винаходу й оригінальності, демонстрацією нового способу мислення, як запоруки ефективного вирішення ситуацій та продуктивного оновлення діяльності тощо. У фаховій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва саме інноваційна діяльність, на переконання автора, забезпечує розширення професійного кейсу студента у пошуках нових шляхів самореалізації у фаховій роботі з прицілом на оновлення начального мистецького середовища.

Дисертантом було визначено сутність базових понять, що використовуються в дослідженні, таких як «інновації», «інноваційна діяльність», «готовність майбутнього вчителя музичного мистецтва до

інноваційної діяльності у процесі фахової підготовки», що дозволило створити теоретичну основу для подальшого розгляду теми.

Здобувачем розглянуто зміст поняття «інноваційна діяльність» у фаховій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва як процес інтелектуально-творчої активності студента, який спрямований на створення й втілення нових форм, якостей, засобів фахових дій, що визначаються інноваційною ідеєю, цілями та очікуваними результатами, специфічною властивістю яких є новизна. Встановлено, що створення цілісної системи інноваційної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі фахової підготовки потребує врахування *індивідуально-творчого, системно-ціннісного, трандисциплінарного, компетентнісного та технологічно-діяльнісного підходів*.

Імпонує те, що проаналізовано основні функції реалізації фахової підготовки задля формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до інноваційної діяльності, а саме: *гностичну, організаційну, інформаційну, аналітично-діагностичну, проєктивну, оцінювальну та рефлексивно-творчу*.

У другому розділі «**Методичний конструкт формування готовності студентів факультетів мистецтв до впровадження інновацій в процес фахової підготовки**» розглянуто методичні засади формування окресленого феномена. З метою подальшого виконання завдань дослідження дисертантом був здійснений поглиблений структурний аналіз означеного феномену, який представлений *мотиваційно-проєктивним, рефлексивно-усвідомленим та творчо-трансформаційним компонентами*, до кожного з яких були визначені відповідні критерії та показники.

Для створення організаційно-методичної моделі сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до впровадження інновацій у процесі фахового навчання дисертантом були визначені та обґрунтовані *педагогічні умови*, а саме: актуалізація інноваційної діяльності студентів факультетів мистецтв за рахунок ефективного використання медійних засобів; спонукання

до саморегуляції у фаховому навчанні студентів факультетів мистецтв; стимулювання активно-діяльнісних способів пізнання інновацій.

На особливе схвалення заслуговує спроектована автором *організаційно-методична модель* формування готовності студентів мистецтв до впровадження інновацій у процес фахового навчання, яка передбачає особистісну освітню траєкторію, що спрямована на підвищення індивідуального рівня розвитку студентів, їх практичне оволодіння інноваціями та вміннями їх впроваджувати в навчальний процес на високому професійному рівні.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності методики формування готовності студентів факультетів мистецтв до впровадження інновацій в процес фахового навчання» автором експериментально перевірено ефективність запропонованої методики.

Організаційно-методичне забезпечення характеризується цілісністю і змістовністю кожного з етапів формувального експерименту: *організаційно-аналітичного, виконавсько-саморегулятивного та усвідомлено-інноваційного*. Зміст і завдання експериментальної роботи відбувалося з урахуванням принципу адекватності дослідницьких підходів і засобів, що забезпечило отримання об'єктивних даних про ефективність упровадження методики формування готовності студентів факультетів мистецтв до впровадження інновацій в процес фахового навчання.

Наявна позитивна динаміка дає підстави стверджувати, що результати контрольного експерименту довели ефективність запропонованої методики у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва. Впровадження інтерактивних лекцій (кіно-лекції, лекції-диспути, лекції-візуалізації тощо), методів інноваційного мистецького навчання, case study, творчих навчальних дискусій, відео і аудіо-методів та ін. стало важливим кроком у вдосконаленні фахової підготовки студентів факультетів мистецтв.

Як зазначає дисертант, отримані результати можуть бути використані для вдосконалення програм підготовки студентів факультетів мистецтв у закладах вищої освіти, а також для розробки курсів підвищення кваліфікації учителів музичного мистецтва.

Запропонована методика може бути впроваджена в навчальні програми, сприяючи поглибленні науково-теоретичних уявлень про педагогічний потенціал фахового навчання студентів факультетів мистецтв у контексті впровадження інновацій в закладах мистецької освіти всіх рівні.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту.

Дисертація Лю Чуцьцян на тему «Методика формування готовності студентів факультетів мистецтв до впровадження інновацій в процес фахового навчання», подану на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає спеціальності 014 Середня освіта (музичне мистецтво), галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Робота є самостійним і завершеним науковим дослідженням на правах рукопису, яке виконано дисертантом особисто за актуальною темою з використанням адекватних методів наукового пошуку. Дисертація характеризується єдністю змісту, містить нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати проведених здобувачем досліджень, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок автора в педагогічну науку.

Повнота викладення результатів дисертації в публікаціях.

Результати дослідження оприлюднено в 5 наукових працях, з них 3 статті у вітчизняних фахових виданнях категорії Б, 2 – праці апробаційного характеру.

Порушення академічної доброчесності в науковій роботі дисертанта не виявлено.

Оцінка мови та стилю дисертації.

Структура дисертації відповідає алгоритму проведеного автором дослідження. Зміст дисертаційної роботи викладено українською мовою в логічній послідовності та доступно для сприйняття, адекватно використано наукові терміни.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Разом з позитивними моментами, вдалим знахідками, значущими висновками варто висловити деякі побажання та зауваження, а саме:

1. Проведений теоретико-методологічний аналіз інноваційної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва виокремлює технологічно-діяльнісний підхід, що характеризує концептуальні основи інновацій студентів факультетів мистецтв у процесі фахової підготовки. Виникає питання, як цей підхід забезпечив теоретичну передумову для висвітлення і ґрунтовного дослідження специфіки готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до впровадження інновацій.

2. У дисертації чітко вказані базові теоретико-методологічні положення, необхідні вчителям мистецтва у музично-практичній професійній діяльності, зокрема проаналізовані основні функції формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до інноваційної діяльності у процесі фахової підготовки, а саме: гностична, організаційна, інформаційна, аналітично-діагностична, проєктивна, оцінювальна, рефлексивно-творча. На нашу думку, більшої детальнішої систематизації потребує аналітично-діагностична функція.

3. На другому, виконавсько-саморегулятивному етапі дослідно-експериментальної роботи з формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до впровадження інновацій у процес фахового навчання Вами був сформований рефлексивно-усвідомлений компонент. Скажіть, будь ласка, завдяки яким методам Ви досягнули такого результату?

4. Значним здобутком дослідника є створена методична модель формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до впровадження інновацій у процес фахового навчання. Вважаємо, що доцільним було б ширше розкрити компетентнісний потенціал мистецької освітньої галузі, зокрема уміння й навички, які формуються у здобувачів освіти через комунікацію з мистецтвом.

5. На наш погляд, результати наукових пошуків, відображені в рецензованому дослідженні щодо формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до впровадження інновацій у процес фахового навчання, після відповідного стилістичного вдосконалення потребують висвітлення у

формі методичних рекомендацій, що збільшить можливість ознайомлення з ними наукової та педагогічної громадськості.

Зазначені зауваження та побажання носять рекомендаційний характер та суттєво не впливають на якість виконання дисертаційного дослідження.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Вважаємо, що представлена дисертаційна робота Лю Чуницьян на тему «Методика формування готовності студентів факультетів мистецтв до впровадження інновацій в процес фахового навчання» за актуальністю, науковою новизною і практичною цінністю, обґрунтованістю і достовірністю, отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях відповідає чинним вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (zareєстрованого в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023); Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (із змінами), а її автор Лю Чуницьян заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри мистецьких дисциплін,
завідувач відділу науково-методичної роботи
та професійної підготовки працівників
закладів сфери культури
Комунального закладу вищої освіти
«Академія культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради

В. Черкасов

Володимир ЧЕРКАСОВ

Підпис Володимира Черкасова засвідчую:
проректор з науково-педагогічної роботи
по організації освітнього процесу,
кандидат наук з соціальних комунікацій

Оксана ТЕЛЕП